

КАНЦЕЛЕТІЯ ДИРЕКТОРІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ

Інформації пресового бюро в Голландії про свою роботу
/є вирізки з газет, брошури на іноземній мові/.

І квітня 1920 р. -
17 червня 1921 р.

УКРАЇНСЬКЕ ПРЕСОВЕ БЮРО В ГОЛАНДІЇ.

Концерти Української Республіканської Капели в Голандії
в освітленню голандської преси.

Ліберальна " Algemeen Handelsblad ", найбільша часопись Амстердаму, в числі від 26-го січня б.р. пише:
"Новий світ перед нами відчинився, світ чудесних мелодій, сугестивних ритмів, фантастичних акцентів. Сильна і одарена раса мешкала собі десь, в майже забутому нами кутку Європи, і не могла бути самою собою. Але її життєва сила була засильною, щоби її могло забити переслідування; непомітно душа народу жила собі і схоронила на протязі віків цінний скарб пісень. Зараз українець вільний, зараз він є самим собою і розповсюджує свій скарб пісень від якого ми можемо збожеволіти. Він залишився самотнім, незачисленим, і найбільш сильним почуттям цього вечера була збуршлівість, яка виходить від цього віковичного дівотленного співу. В українцях мусить жити непереможна сила, бо це не є акцент славянської меланхолії, що домінує в їх піснях: сади, радість, життя і гумор - от що є найбільш характеристичним і радість і само-свідомість, що цей нарід зберіг себе від знищення, звучить навіть в його мінорі. При наймі в тому, що ми називаємо мінором, бо воно не є мінором: цілком инша фональність є в українських мелодіях ніж в нашій системі великих і малих терц. Також ритм має цілком особний характер вогневого темпераменту і партійної виразливости. Друга не менш зачипаюча нас зворушливість виходить з самого співу. Цей хор співає чудесно, з гарною і доброю згучністю, з дивною технікою, з бездоганним обробленням деталей. Як що слухати кожну партію зокрема, то може, і можна було-б зробити деякі уваги: а саме, сопрано, на наш смак, трохи загострі, альти не цілком повні, тенори чудової якости, але трохи слабі, басы просто надзвичайні - я дуже рідко чув такі чудові, згучні, гарні голоси; вони вкупі дають фон невимовно гарного кольориту і доходять неймовірної глибини, яка завше залишається, одначе, сильною і поважною. Мається також чудовий баритон, з сильним, м'яким і виразним голосом, який в одній пісні співав сольо. Де-хто може подумав, що цей хор в спільности неоднаково складений? Як раз в цьому і є диво, що при спільности нічого не можна бажати кращого і що анса-ансамбль має цілком особливе зачаровання. Не родлячи того, що наші "лідертафели", хор дає чудові одноманитні нюансіровки, надзвичайно гарні меса-ді-воце, найнижчі піанісімо, блискучі форте і яскраву прозорість ансамблю. І він весь час продовжує чисто співати, сфорціато має як якусь цілком особну виразливість. Ще інше почуття: хор співає з живою зворушеною душею, він співає мелодії і ритми в яких оживає його власне серце. Але вище всього звучить загальне людське, універсальне, ми розуміємо почуття, яке нас сполучує з українцями, і чудові нюансіровки їхнього іспіву мають щось містичне, щось примарне. Публіка була спсчатку трохи стриманою, але все більше і більше піддавалася впливу хору, і концерт закінчився з величезним ентузіазмом. Типового "Щедрика" який чудово був проспіваний треба було повторювати, і надзвичайний дірігент Кошиць міг би ще добре повторювати деякі ин-

ші пісні. Але ми сподіваємось, що цей концерт не буде єдиним, і що ще багато людей може скористуватись цим рідким виконанням пісень. Треба це послухати, ніхто не буде незадоволеним. Для нас це було в багатьох відношеннях відкриттям.

-ф-ф-ф-ф-ф-ф-ф-ф-ф-ф

Амстердамський антантофільський "De Telegraaf" від 26-го січня пише:

Вас кидас часом у холод. Вони мають засіб співати, який проходить крізь мозок кісток. Уявіть собі 70 співачок і співців, які всі зживають свої голоси зсередени, без штучности, з дитячою правдивістю, з релігійною прямотою. Уявіть собі силу 70 таких голосів і суму зворушуючого вас впливу. Сидишь серед звуків і робишся нарешті дрижакою колоною повітря. Вже і це надзвичайно і рідке, але ми ще більше здивувалися, коли почули, як ці співці виконують всі кунштштюкі хорової і голосової техніки, до яких багато призивних артистів звикли лише після років вчення. Здається що у українців зроду є ця чудова прикмета. Голосно, чи тихо, швидко чи поволі вони співають, як малюнок. Вони інтонують сильніші фортісімо, найважчі ритми, металово кольоровани звуки, найтонче прошептани меца-ді-воче, високі регіони сопран, найглибші тони басів, в 1000 раз більший вогонь тенорів, без ніякого напруження. Але ці "російські басы", про яких кажуть, начеб то вони свої найнижчі звуки завше бережуть для особливих урочистостей, для цієї нагоди пішли ще на півтону нижче, ніж його можна здобути на віолончелі. І було у нас вражіння, що вони далеко ще не дійшли до ґрунту глибини їх звуку. Цілком справедаливо вони з цим трохи кокетували. Безмірно дорогі мені також ці гострі прості, безпосередні, необроблені сопрано, але голоси наскрізь музичних расових співачок. Як і хор, надзвичайним є його Дірігент А. Кошиць. Генерал і Президент Симон Петлюра, який послав цей хор в турне по цілому світові, мусить, по нашій думці, при повороті капели нагородити Дірігента Кошиця найвищим орденом Української Республіки. Він є живим ритмом, як його розуміють славяне. Рітм, який примушує швидше кров швидче рухатись, ритм енергійний, сильний, довгий, дрижачий, кольоризований, влекучий за собою, живий. І він цей ритм виявляє рухами, які стількиж виразні, як і доходячі до своєї мети і утончені.

Почали з нідерландського гімну, потім проспівали гімн України. Після цього були народні канти. В дуже старій і жалісній "Почаївській Божій Матері" ми чули чудового барітона-сопльо. З колядок зробило на нас велике вражіння "Ой там за горою". "Шедрик" дійсно мастерська композиція, була так безподібно проспівана, що її треба було повторювати. З народних пісень, що співа-ли після перерви, я ні одної не можу відзначити - вони всі були чудові. Українська Республіканська Капела дада в Парижі 14 концертів, нехай вона дасть у нас найменше два. Роляндський театр який має гарну акустику, бо він навмисне збудований для хорів ще вільний, нехай прийдуть тоді всі амстердамські Дірігенти, бо вчора був лише один з них, Сем Дресден.

-ф-ф-ф-ф-ф-ф-ф-ф-ф-ф

Ліберальний "Nieuwe Courant", Гага, 23-го січня б.р.

Існує українська легенда, згідно якій добрий Бог, коли він в ніч під Різдво роздавав подарунки дітям усіх націй, помітив, що він забув одну плачучу дитину. То був хлопчик з України і тоді, кажуть, сини України одержали дар співу, який їх втішає при всіх пригодах в житті. Ця легенда не звучить неправдоподібною для тих, хто чув співи Українського Хору. Вчора він виступав в К. Королівському Оперному театрі. Не будемо зараз звертати увагу на мету політичної пропаганди з якою ці українці по офіційному дорученню свого правительства роблять своє світове турне, але можна дуже добре зрозуміти, що вони вислали хор аби доказати нам і багатьом іншим, що вони мають право йти в ряду культурних народів Європи. Вечір почався нашим гімном, який був вислуханий всіми присутніми стоячи. Після цього послідував український гімн, і ми okazали ту-ж саму чемність. Вже одразу при вислуханню нідерландською гімна, ми помітили, що ми вже не раз чули його в гіршому виконанні того чи іншого хору. Але оцінка національного українського хору наступила пізніше. З канти нагадали нам сильно російську церковну музику. В колядках, які проспівали після цього, більше кольору і чоткості. Виконуючи ці пісні, хор більше може показати себе, а ще більше, після перерви в народніх піснях. Є багато що оцінювати і цікаво, як публіка, чим далі, тим все більше захоплювалася, так що аплодісменти ралтом робились дужчими і довшими і цілком не з рації гречности. Була дана хорова гарна і дуже велика корзина квітів. Спів цього хору має деякі особливости. Поруч з сильними чоловічими головами, повними і зручними, майже не металового характеру, є гострі голоси, особливо між жіночими сопрано. Але може вони так і у їх і на Україні співають, бо в програмі про "Медрика" сказано: "солістка починає гострим голосом" тут на партію виконувала сопрано. Це була одна з пісень, яку треба було повторювати. І справедливо.

З других пісень нам особливо сподобались: "Ранком", "За горою", "На вулиці скрипка грає", "Горе калині", "Ой пряду, пряду", "Черевички", "Під опеньки ходила" і цю останню треба було повторювати. Український хор має видатні якості відносно згуку і ансамблю. Безумовно, велику частину цієї хвали треба приписати директору А. Мошицю, який сам є українським композитором, який уклав досить народніх пісень з багатого скарбу своєї країни.

Єдність цього хору дивна; не менш дивні слухняність і швидке правдиве зрозуміння намірів діригента, який управляє своїм хором без пальочки, обома руками. Він робить з своїм хором, як з кравом, що хоче, і добре виходять всі нюанси дікції, зміни співу і інтонації, як би швидко діло не йшло іншим разом. Безумовно, можна сказати, що цей хор всемоє добре співає, але знов звертає на себе увагу свіжість дікції і повна єдність згуку. Вони жили в славянському темпераменті, але в своїому власному також. Так що співи цього хору дійсно викликають почуття, які вас наближають до їхньої країни. Таким чином цілком не так зле висилати хор в турне для політичної пропаганди.

- x - X - x -

Католицька "De Tijds", Амстердам, 26-го січня б.р.

Я завше радий, коли вечір дає такі переживання, які залишаються у нас на завше. Коли Бог давав всім народам їх особливі

відзнаки, після райського розподілення нічого не залишилось для забутої України, але Спаситель надумав і дав цьому народові... спів. Так говорить стара українська легенда. І вони співали, ці 70 жінок і чоловіків з південної Росії. Але перш за все не вживайте - як ми це робили, коли балакали з ними про славетних російських басів - слова "Росія", бо тоді вони Вас запевнятимуть в найрішучих виразах, що вони всі, всі українці і нічого не хочуть мати спільного з росіянами. Раніше, так... раніше... Але те, що ми називаєм "російськими басами", це є феноменальна краса глибоких чоловічих згуківих тонів; нижче хорових тембрів часто є їх глибоке низьке С і В і це подає акордам той розворушуючий згук, який є словом любови і захоплення для чулої душі. Їх баритони, вроджені і блискучі, тенори співають так добре, тепло і гарно, альти згучать стримано і соромливо, сопрано мають трохи гостру для нас інтонацію, як грудний голос молодого хлопця, але до цього швидко звикаєш і тоді Вас дивує повний ансамбль голосів; все згучить так цілковию сполучено, люде співають так безпосередне від душі без штучности, так що здається, ніби форте зроблені з граніту. Форте так само поражаючи, як їх піанісімо прозори і енергійні. Але крім приголомшуючої сили і небесного утончення, вони мають ще невідому для нас віртуозність ансамблю, яка ні в чому - ні в швидкості, ні в прозорості - не уступає інструментальному виконанню.

Дірігент А. Кошиць витягає з свого хору стокато і хуткі пацажи, так виразно і хутко, як добрий піаніст з своїх клавіш. Рад-Гарна, ритмічна і надзвичайно музична управа цього чоловіка була відкриттям (ревелациєю) і правдивості і моторности. І все, що вони співають, є поезія і пісня. Свідками цього музичного дива були всього два чи три колеги, вчителі співу і дірігенти, і це тим більш прикро, що наше прохання, аби вони дали у нас другий концерт, правдоподібно не матиме наслідку. Але будемо ще сподіватися."

-ф-ф-ф -ф-ф-ф-ф-ф-ф-ф-

Спеціальний тижневик мистецтва "De Hofstad" від 24 січня б.р. пише:

"На великий жаль в нашій країні є ще багато людей, які не розуміють значіння мистецтва, або не доцінюють його. Багато з нас дивиться на мистецтво, як на предмет лжксу, який може зробити життя більш приємним, але не є необхідним для нашого існування. У нас не хотять одверто зрозуміти, що воно може мати значіння і для держави. Правда, в останні часи є данні, що становище починає ліпшати, але взагалі наші авторітети мусили-би багато тепліше і енергійніше допомогти мистецтву, бо, дійсно, не лише гармати і багнети завойовують світ, і нарід, який хоче мати повагу своїх сусідів, мусить вжити заходів, аби представники його мистецтва рівнялися, або навіть перевищували, його жовнірів.

Молода Українська Республіка, яка починає своє життя при найтяжчих обставинах, і яка повинна вжити всіх заходів, щоб утриматись, зрозуміла, що військової сили для цього замало. Вона побачила, що армії Петлюри для цього не вистарчить. Таким чином вона почала допомогати мистецтву для зміцнення і встановлення національної єдности. Скрізь в країні організовувалися національні жори, які користувались допомогою. Щоб підвищити повагу до Республіки і зп кордоном, Директорія, в згоді з Петлюрою, ухвалила zorganizувати жор, який мусив-би зробити турне по Захід-

було двічі повторювати: перший раз "Щедрик", а другий - "Опеньки".
Яка ритмічна музика, ця музика України; це справді Схід. І після того, як ми чули його цілий вечір і не наслухались його досить, ми собі сказали: "Які ми бідні, народи Заходу". Але це одна річ. Який вихід в світ для народу, ще цілком не відомого. Який блискучий вхід. Я гадаю, як з приводу вистази "Comédie Française". (Скупий) Я сказав, що справжній, єдиний для народів засіб, один другого пізнати і полюбити, це надіслати з одної до другої найкращих представників свого містечтва. Ось де ще один доказ: До України мені було цілком сайдуже: але зараз, я буду битися скрізь за містечтво цієї країни..."

-ф-ф-ф-ф-ф-ф-ф-ф--

Гара, 2-го лютого 1920 року.